

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

682

VITENDO VYA KUJIFUNZA HISABATI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2004

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka kila sehemu **B** na **C**
3. Sehemu **A** ina alama 40, sehemu **B**, na **C** zina alama 30 kila moja.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza maana ya dhana ya idadi katika elimu ya awali.

Dhana ya idadi katika elimu ya awali humaanisha uelewa wa mtoto kuhusu kiasi cha vitu vilivyopo katika kundi fulani. Mtoto huanza kutambua kuwa idadi inaonyesha wingi au uchache wa vitu anavyoviona na kuvishika.

Katika hatua hii, idadi hufundishwa kwa kutumia vitu halisi kama mawe, vijiti, au vinyago ili mtoto aweze kuhusisha namba na idadi halisi kabla ya kutumia alama za namba zilizoandikwa.

2. Taja sifa nne za mtoto aliyefikia uelewa wa msingi wa namba.

Mtoto aliyefikia uelewa wa msingi wa namba anaweza kuhesabu vitu kwa mpangilio sahihi bila kuruka au kurudia namba. Hii huonyesha kuwa anaelewa mfuatano wa namba.

Mtoto huyo anaweza kuoanisha namba na vitu halisi, ambapo kila kitu kinahusishwa na namba moja. Hii huonyesha uelewa wa dhana ya kuhesabu kwa uhusiano.

Pia mtoto hutambua tofauti kati ya idadi nyingi na chache kwa kulinganisha makundi ya vitu. Uwezo huu huonyesha kuwa anaelewa dhana ya idadi.

Aidha, mtoto anaweza kueleza kwa maneno idadi ya vitu alivyohesabu, jambo linaloonyesha uelewa wa dhana na matumizi ya lugha ya kihisabati.

3. Bainisha umuhimu wa kutumia vitendo halisi katika kufundisha hisabati.

Vitendo halisi humsaidia mtoto kujifunza hisabati kwa uzoefu wa moja kwa moja.

Mtoto hushika, kuhesabu, na kupanga vitu, jambo linaloongeza uelewa wa kudumu.

Pia vitendo halisi humsaidia mtoto kuona hisabati kama sehemu ya maisha ya kila siku badala ya somo la kukariri. Hii hujenga mtazamo chanya wa kujifunza hisabati.

4. Eleza tofauti kati ya kuhesabu mbele na kuhesabu nyuma.

Kuhesabu mbele ni mchakato wa kutaja namba kwa kuongezeka kuanzia ndogo kwenda kubwa, kwa mfano moja, mbili, tatu. Njia hii humsaidia mtoto kuelewa mpangilio wa namba.

Kuhesabu nyuma ni kutaja namba kwa kupungua kutoka kubwa kwenda ndogo, kwa mfano tano, nne, tatu. Njia hii humsaidia mtoto kuelewa dhana ya kutoa na kupungua kwa idadi.

5. Taja vifaa vitatu vinavyoweza kusaidia kufundisha mpangilio wa namba.

Kadi za namba husaidia mtoto kupanga namba kwa mfuatano sahihi na kuzitambua kwa urahisi. Hii huimarisha uelewa wa mpangilio wa namba.

Vijiti vinaweza kupangwa kwa mstari ili kuonyesha mfuatano wa idadi. Mtoto huona mpangilio wa namba kwa macho.

Picha zenye namba na vitu husaidia mtoto kuoanisha namba na idadi pamoja na mpangilio wake.

6. Eleza mchango wa michezo ya kuigiza katika kujifunza hisabati.

Michezo ya kuigiza humsaidia mtoto kujifunza hisabati kupitia shughuli za maisha ya kila siku kama kununua na kuuza. Mtoto hujifunza dhana za idadi bila kuhisi ugumu.

Pia michezo ya kuigiza huongeza ubunifu na ushiriki wa mtoto, jambo linaloongeza uelewa na kumbukumbu ya dhana za kihisabati.

7. Bainisha nafasi ya mwalimu katika kusahihisha makosa ya mtoto.

Mwalimu ana jukumu la kusahihisha makosa ya mtoto kwa upole na kwa lugha chanya ili kutoondoa hamasa ya kujifunza. Njia hii humjengea mtoto kujiamini.

Pia mwalimu humwelekeza mtoto kufikiri upya na kugundua kosa lake mwenyewe, jambo linaloimarisha uelewa wa kudumu.

8. Eleza dhana ya kulinganisha uzito wa vitu.

Kulinganisha uzito wa vitu ni uwezo wa mtoto kutambua tofauti kati ya vitu vizito na vyepesi kwa kutumia hisia za kushika au kubeba.

Dhana hii hujengwa kabla ya kutumia vipimo rasmi kama mizani, na humsaidia mtoto kuelewa uhusiano wa uzito kati ya vitu.

9. Taja njia mbili za kutathmini uelewa wa mtoto katika hisabati.

Uangalizi wa moja kwa moja wakati wa mtoto anaposhiriki shughuli za vitendo humsaidia mwalimu kutambua kiwango cha uelewa wake.

Mazungumzo ya ana kwa ana humwezesha mwalimu kuelewa namna mtoto anavyofikiri na kutumia dhana za kihisabati.

10. Eleza umuhimu wa kutoa mrejesho kwa mtoto wakati wa kujifunza hisabati.

Mrejesho humsaidia mtoto kuelewa alichofanya vizuri na maeneo yanayohitaji kuboreshwa. Hii humwelekeza mtoto kujifunza kwa usahihi.

Pia mrejesho chanya huongeza kujiamini na hamasa ya mtoto kuendelea kujifunza hisabati bila hofu.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

11. Fafanua hatua za kumfundisha mtoto dhana ya kujumlisha kwa kutumia vitu vya mazingira ya karibu.

Hatua ya kwanza ni kukusanya vitu halisi kutoka mazingira ya karibu kama mawe, matunda, au vijiti. Mtoto huanza kwa kuhesabu kila kundi kando.

Hatua ya pili ni kuunganisha makundi mawili ya vitu na kuhesabu jumla yake. Mtoto huona kwa vitendo kuwa kujumlisha ni kuongeza idadi ya vitu.

Hatua ya tatu ni kurudia zoezi kwa mifano tofauti ili mtoto aelewe dhana kwa kina na kujiamini kuitumia.

12. Eleza umuhimu wa kupanga somo la vitendo kwa kuzingatia mahitaji ya mtoto.

Kupanga somo kulingana na mahitaji ya mtoto humsaidia mtoto kujifunza kwa urahisi bila kuchanganyikiwa. Shughuli hupangwa kulingana na umri na uwezo wake.

Pia upangaji mzuri hupunguza kuchoka na humwezesha mtoto kushiriki kikamilifu katika shughuli za kujifunza.

13. Eleza mchango wa michezo ya namba katika kukuza fikra za kihisabati.

Michezo ya namba humsaidia mtoto kujenga uwezo wa kufikiri kimantiki na kutatua matatizo rahisi. Mtoto hujifunza kupitia majaribio.

Pia michezo huimarisha kumbukumbu na uelewa wa dhana za kihisabati kwa sababu mtoto hujifunza kwa furaha.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka katika sehemu hii.

14. Eleza namna mwalimu anavyoweza kutumia michezo kama njia ya tathmini ya hisabati.

Mwalimu anaweza kutumia michezo ya namba na kuangalia jinsi mtoto anavyoshiriki na kutatua changamoto. Ushiriki na majibu huonyesha kiwango cha uelewa.

Pia michezo humruhusu mwalimu kutathmini bila kumtisha mtoto, hivyo kupata picha halisi ya uwezo wake.

15. Fafanua umuhimu wa kuhusisha mazingira ya nyumbani katika ufundishaji wa hisabati.

Kuhusisha mazingira ya nyumbani humsaidia mtoto kuona kuwa hisabati ipo katika maisha ya kila siku. Hii huongeza uelewa na matumizi ya dhana.

Pia ushirikiano na wazazi huimarisha ujifunzaji kwa kuendelea kutumia mbinu zile zile nyumbani.

16. Eleza athari za ufundishaji duni wa hisabati katika elimu ya awali kwa maendeleo ya mtoto.

Ufundishaji duni unaweza kumjengea mtoto hofu na chuki dhidi ya hisabati. Hali hii huathiri ujifunzaji wake wa baadaye.

Pia humfanya mtoto akose msingi imara wa dhana za kihisabati, jambo linalosababisha ugumu katika masomo ya hisabati ya ngazi za juu.